

รําวงย้อนยุคคณะสวรรคบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยะยั้ง จังหวัดมหาสารคาม
Retro Dance Group of the Sawan Ban Na in Ku Thong Subdistrict Chiang Yuen District
Maha Sarakham Province.

สุนิสา โพธิ์แสนสุข

Sunisa Potisansuk

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: sunisa15122126@gmail.com

Received: 2 November 2021

Revised: 12 December 2021

Accepted: 17 December 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รําวงคณะสวรรคบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยะยั้ง จังหวัดมหาสารคาม และ 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการแสดง รําวงคณะสวรรคบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยะยั้ง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และมีกลุ่มเป้าหมาย คือ 4 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรม แบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การแสดง รําวงย้อนยุคคณะสวรรคบ้านนา ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดง รําวงย้อนยุคของภาคกลาง นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับภาษาและเครื่องดนตรีท้องถิ่น โดยเน้นรูปแบบการแสดง รําวงให้เป็นแนวประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบัน และ 2) องค์ประกอบการแสดง รําวงย้อนยุค คือ 2.1) เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง 2.2) รูปแบบการแต่งกายของนักแสดงแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบย้อนยุคและแบบสมัยใหม่ 2.3) วิธีการแสดง แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ รอบการเต้นไหว้ครูและรอบการเต้น รําวงย้อนยุค 2.4) เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง ในปัจจุบันเรียกใช้ทั้งเพลงสากลและเพลงพื้นบ้านที่มีจังหวะสนุกสนาน ผสมผสานกัน 2.5) เวทีที่ใช้สำหรับการแสดง ประกอบด้วย เวทีส่วนนักแสดงและส่วนของนักดนตรี และ 2.6) โอกาสที่ใช้ในการแสดง สามารถใช้ได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล

คำสำคัญ: รําวง, คณะสวรรคบ้านนา

Abstract

This research consists purposes 1. To study the history of the Sawan Ban Na Dance, Ku Thong Sub-district Chiang Yuen District Maha Sarakham Province and 2. To study the composition of the Sawan Ban Na dance performance, Ku Thong Sub-district Chiang Yuen District. Maha Sarakham Province This is a qualitative research. There is a research tool, namely an interview form, and the target group is 4 people who come from a specific selection. The results showed that 1) Retro dance performance of the Sawan Ban Na troupe Influenced by the retro dance performances of the central region Applied in conjunction with local language and musical instruments. Emphasis is on the style of dancing to be applied to meet the needs of today's society, and 2) the elements of retro dance performance are 2.1) the instruments used in the performance 2.2) the dress style of the performers. It is divided into two types, retro and modern. 2.3) The performance method is divided into 2 periods, the Wai Khru dance round and the retro band dance round. 2.4) The music used for the performance. Currently, both international songs and basic songs with fun rhythms mix together. 2.5) Stage used for

performances consists of stage with actors and musicians and 2.6) Opportunities to perform. Can be used for both auspicious and auspicious events

Keywords: Dance, Sawan Ban Na Group

บทนำ

รำวงเป็นการละเล่นที่มีวิวัฒนาการมาจากรำโทนซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองภาคกลาง ในสมัยโบราณนิยมเล่นในเทศกาลต่าง ๆ การเล่นรำโทนนั้นผู้ชายจะเข้ามาเชิญชวนฝ่ายหญิงออกมารำกันเป็นคู่รอบ ๆ ครกตำข้าวที่วางคว่ำไว้ หรือไม่ก็รำกันเป็นวงกลม เครื่องดนตรีหลักคือโทน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่ารำโทน ประกอบจังหวะ ลักษณะท่ารำและการร้องเป็นไปตามถนัด ไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ (ลาลูแบร์ ชิมง เดอ, 2510, น.45) หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของการเล่นรำโทนปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุลาลูแบร์บันทึกของบาทหลวงที่ตามคณะซูดฝรั่งเศสเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีในสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา “พวกราษฎรพอใจขับร้องเล่นในตอนเย็นตามลานบ้านพร้อมด้วยกลองชนิดหนึ่งเรียกว่า “โทน”

การแสดงรำวงย้อนยุคเป็นการละเล่นที่พัฒนามาจากการรำโทนพื้นบ้าน ที่ถือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยอีกประเภทหนึ่ง รำวงย้อนยุคนิยมเล่นการทั่วไปโดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง และภาคอีสานที่เล่นสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ท่ารำของรำวงย้อนยุคเป็นการรำที่มีลักษณะเรียกว่า “รำใช้บท” หรือ “รำตีบท” ด้วยเหตุนี้มีการร้องและการรำเข้ากับจังหวะเสียงดนตรี ลักษณะท่ารำของการรำวงย้อนยุค จะมีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านคิดสร้างสรรค์เป็นศิลปะประจำท้องถิ่น มีรูปแบบท่าทาง ท่วงที ท่ารำตามเพลงในแต่ละเพลง ความแตกต่างของการละเล่นจะปรากฏในลักษณะท่าทางการรำรำ คำร้อง เครื่องดนตรี และการแต่งกายของแต่ละภูมิภาค (สุมิตร เทพวงษ์, 2554) การละเล่นเป็นกิจกรรมบันเทิงที่แฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์ อันเนื่องด้วยวัฒนธรรมและประเพณีสะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของสังคมที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ ประเพณีและวัฒนธรรมในสมัยก่อนสอดแทรกความสนุกสนานความบันเทิงควบคู่กันไปกับการทำงาน ทั้งในชีวิตประจำวันและเทศกาลงานบุญตามระยะเวลาแห่งฤดูกาล

รำวงในปัจจุบันนี้มีวิธีการเล่นแบบย้อนยุคเหมือนเมื่อสมัยรำลูกทุ่งรุ่งเรือง โดยจะเริ่มจากการรำถวายมือของนางรำแก่ครูบาอาจารย์และเจ้าที่เจ้าทางต่อด้วยรอบหวาน 2 รอบ รอบหวานนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมเข้ามารำโดยไม่เสียค่าบริการ จากนั้นเป็นการรำในรอบบัตรธรรมดาและบัตรเหมาไปจนเลิกงาน ผู้ชมเมื่อต้องการรำกับนางรำคนไหนก็สามารถซื้อบัตรแล้วไปโค้งนางรำคนนั้นให้รำด้วย บัตรหนึ่งใบจะรำได้เพียง 1 รอบ เมื่อครบรอบแล้วจะมีผู้เป่านกหวีดเป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าครบรอบ ในสมัยนี้มีบัตรเหมาเป็นบัตรที่มีผู้ซื้อบัตรเพื่อเหมารอบรำวงให้ผู้ชมขึ้นไปรำโดยไม่จำกัดสิทธิ์และผู้เหมารอบสามารถของเพลงหรือจังหวะที่ตนชื่นชอบได้ รำวงในสมัยปัจจุบันนางรำที่ไม่มีคู่ก็สามารถรำได้หรือผู้รำที่ขึ้นมาแล้วไม่มีคู่ก็สามารถรำเดี่ยวหรือรำกับคู่รำด้วยกันเองได้ ต่างกับสมัยก่อนที่ไม่มีคู่รำต้องนั่งเฉย ๆ ส่วนผู้ชมสมัยนี้อาจไม่ต้องโค้งนางรำก็ได้ ผู้รำจะรำกับคู่รำด้วยกันเองก็ได้ไม่มีใครว่า บางรอบคนที่ขึ้นไปรำมีทั้งเด็กเล็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ คนแก่ บางทีจะมากกว่านางรำบนเวทีเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่โบราณมาผสมผสานเครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีพื้นบ้านตามค่านิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ ปัจจุบันนิยมการแสดงที่มีความตื่นเต้นเร้าใจ เน้นความรวดเร็วสนุกสนานแบบพื้นบ้าน (สุทิน คลังแสง, 2564, สัมภาษณ์)

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมาองค์ประกอบการแสดงรำวงย้อนยุคคณะสวรรค์บ้านนาอำเภอเขียงยืน ตำบลภูทอง จังหวัดมหาสารคาม องค์ความรู้ที่ได้จะมีประโยชน์ ต่อการศึกษา ค้นคว้าและได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมการแสดงรำวงย้อนยุค เกิดความภาคภูมิใจ มีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและร่วมใจอนุรักษ์การแสดง รำวงย้อนยุคให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รำวงคณะสุวรรณศรีบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ การแสดง รำวงคณะสุวรรณศรีบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ จำนวน 4 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ส.ส. ดร.สุทิน คลังแสง (ผู้บริหาร) และสมาชิก (นักแสดง) รำวงย้อนยุคคณะสุวรรณศรีบ้านนา
2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด มีประเด็นคำถามสำคัญตามองค์ประกอบของการรำวงย้อนยุค ได้แก่ 1) ด้านเครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับการแสดง 2) ด้านรูปแบบการแต่งกายของนักแสดง 3) ด้านวิธีการแสดง 4) ด้านเพลงที่ใช้สำหรับการแสดง 5) ด้านเวทีที่ใช้ประกอบการแสดง 6) ด้านโอกาสที่ใช้สำหรับการแสดง
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรำวงย้อนยุคคณะสุวรรณศรีบ้านนา อำเภอยางชุมน้อย ตำบลกู่ทอง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาประวัติความเป็นมา รำวงคณะสุวรรณศรีบ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า รำวงย้อนยุคคณะสุวรรณศรีบ้านนา ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2553 บริหารงานโดย ดร.สุทิน คลังแสง ท่านมีวัตถุประสงค์ที่ก่อตั้งมาเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งชาวบ้านหรือผู้ที่สนใจก็สามารถนำไปตั้งคณะรำวงเป็นของตนเองได้ ดร.สุทิน คลังแสง จึงนำความรู้ความสามารถของท่านมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านในชุมชน การแสดงรำวงของคณะท่านมีรูปแบบการแสดงแบบการประยุกต์แบบผสมผสานและการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ทั้งในเรื่องของเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย เพื่อให้เข้ากับกระแสนิยมในปัจจุบัน รูปแบบการแสดงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทำให้การแสดงมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น มีการจัดวางเพลงสลับกันเป็นช่วง ๆ เพลงที่มีจังหวะช้าไปหาเพลงที่มีจังหวะเร็วเพื่อเข้าใจหนุ่มสาววัยรุ่นและวัยชรา มีการจำหน่ายบัตรรำวง ขายกันในราคาใบละ 50 บาท ซึ่งเรียกกันว่าบัตรธรรมดา และบัตรเหมาซึ่งขายในราคาใบละ 3,000 บาท ในคณะมีนักดนตรีประมาณ 15 คน (วงข้างนอก) นางรำทั้งหมด 18-20 คน เน้นนางรำวัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เข้าชม นางรำต้องแต่งหน้าทำผมกันเอง นิยมแต่งตัวให้เหมือนกันเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และความสวยงาม เน้นสีสันฉูดฉาดตามกระแสนิยมในปัจจุบัน บางชุดนำผ้าพื้นบ้านตามท้องถิ่นมาตัดเป็นเสื้อหรือกระโปรง ส่วนใหญ่แล้วกระโปรงมักจะเป็นแบบจีบรอบสั้น ใส่รองเท้าผ้าใบสีขาว เสื้อสายเดี่ยวหรือมีแขนเล็กน้อย

ภาพที่ 1 รางวัลประยุตต์ คณะสรวรรค์บ้านนา (ที่มา: สุทิน คลังแสง, 2562)

รูปแบบและวิธีการเต้นนั้นจะใช้ท่าเต้นตามจังหวะที่ต่อเนื่องเมื่อเพลงที่ใช้ร้องมีจังหวะที่แน่นอน เช่น ตะลุง สามช่า ม้าย่อง แต่ถ้าเป็นเพลงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่จังหวะตามแบบแผน เช่น เพลงลูกทุ่งสมัยใหม่หรือเพลงสตริงที่กำลังนิยมอยู่ในปัจจุบันก็จะใช้ท่าเต้นตามสนุก การเต้นท่าต่าง ๆ นั้น นางรำจะหาเวลาว่างเพื่อฝึกซ้อมกันเองเพื่อให้เกิดความชำนาญในการเต้น ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างต่อครั้งอยู่ที่ประมาณ 60,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทางที่ผู้ว่าจ้างได้หาไปทำการแสดง ส่วนเรื่องของเวลาทำการแสดงส่วนใหญ่แล้วผู้ว่าจ้างจะเป็นคนกำหนดเวลาให้ทำการแสดง เช่น กลางวันเริ่มทำการแสดงตั้งแต่เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป ช่วงเย็นเริ่มตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป หรือช่วงเวลากลางคืนเริ่มทำการแสดงตั้งแต่เวลา 20.30 น. เป็นต้นไป นางรำได้รับค่าตัวคนละ 500 บาทต่อคืน นักดนตรีได้รับค่าตัวคนละ 1,000 บาทต่อคืน (ฉวีวรรณ คลังแสง, 2564, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 2 รูปแบบการแสดงรางวัลประยุตต์ คณะสรวรรค์บ้านนา (ที่มา: สุทิน คลังแสง, 2562)

2. การศึกษาองค์ประกอบการแสดงรางวัลคณะสรวรรค์บ้านนา ตำบลภูทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง โดย ดร.สุทิน คลังแสง กล่าวว่า หัวหน้าคณะและผู้จัดการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อเครื่องดนตรีบางส่วน เช่น กลองชุดไฟฟ้า แคน ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีบางส่วนให้นักดนตรีนำมาเอง เช่น กีตาร์ พิณ อีสาน แซกโซโฟน เบสไฟฟ้า เป็นต้น จังหวะดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ส่วนมากใช้ทั้งจังหวะแบบย้อนยุค เช่น จังหวะรำวง ธรรมดา จังหวะตะลุง จังหวะม้าย่อง จังหวะลำเพลิน จังหวะสามช่า และจังหวะของทำนองเพลงลูกทุ่งตามสมัยนิยมในปัจจุบัน โดย

จะศึกษาจากผลงานเพลงต่าง ๆ ที่เป็นที่น่าสนใจและเป็นที่ชื่นชมของผู้ชมเป็นหลัก แล้วฝึกซ้อมจนชำนาญ นักดนตรีต้องมีความสามารถและความชำนาญในเครื่องดนตรีที่ได้รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินนักดนตรีต้องสามารถเล่นดนตรีแทนกันได้ทุกชิ้น (สุทิน คลังแสง, 2564, สัมภาษณ์) เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำวงย้อนยุคคณะสรวรรค์บ้านนา ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานผสมกับเครื่องดนตรีสากล ดังนี้

2.2 รูปแบบการแต่งกายของนักแสดง รำวงคณะสรวรรค์บ้านนา ส่วนใหญ่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วน จึงมีรูปแบบการแต่งกายที่เน้นสีสันที่ฉูดฉาดและสวยงามไม่สิ้นและไม่ยาวมากเกินไปเพื่อดึงดูดความน่าสนใจของผู้ที่เข้ามาชม

ภาพที่ 3 รูปแบบการแต่งกาย (ที่มา: สุทิน คลังแสง, 2562)

2.3 วิธีการแสดง วิธีการแสดง แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ผู้แสดงออกมาเต้นไหว้ครู และช่วงที่ 2 ผู้แสดงเต้นรำวงย้อนยุคตามที่ผู้บริหารวงได้จัดเตรียมเพลงตามความเหมาะสมของงานนั้น ๆ

2.4 เพลงที่ใช้สำหรับการแสดง ในปัจจุบันเลือกใช้ทั้งเพลงสากลและเพลงพื้นฐานที่มีจังหวะสนุกสนานเหมาะสมกัน มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานรื่นเริงเป็นสำคัญ เช่น เพลงขอมาลี เพลงยวนยาเหล เพลงหล่อจิงระดารา เพลงตามองตา เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด ฯลฯ

2.5 เวทีที่ใช้สำหรับการแสดง เวทีที่ใช้สำหรับการแสดง ประกอบด้วย เวทีส่วนนักแสดงและส่วนของนักดนตรี

2.6 โอกาสที่ใช้สำหรับการแสดง โอกาสที่ใช้ในการแสดง สามารถใช้ได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรำวงย้อนยุคคณะสรวรรค์บ้านนา อำเภอเชียงยืน ตำบลกู่ทอง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมารำวงคณะสรวรรค์บ้านนา ตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะสรวรรค์บ้านนา ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2553 บริหารวงโดย ดร.สุทิน คลังแสง ท่านมีวัตถุประสงค์ที่ก่อตั้งมาเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งชาวบ้านหรือผู้ที่สนใจก็สามารถนำไปตั้งคณะรำวงเป็นของตนเองได้ ดร.สุทิน คลังแสง จึงนำความรู้ความสามารถของท่านมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านในชุมชน การแสดงรำวงของคณะท่าน มีรูปแบบการแสดงแบบการประยุกต์ การผสมผสานและการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ทั้งในเรื่องของเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย เพื่อให้เข้ากับกระแสนิยมในปัจจุบัน รูปแบบการแสดงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทำให้การแสดงมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น มีการจัดวางเพลงสลับกัน

เป็นช่วง ๆ เพลงที่มีจังหวะช้าไปหาเพลงที่มีจังหวะเร็วเพื่อเข้าใจหนุ่มสาววัยรุ่นและวัยรุ่น มีการจำหน่ายบัตรรางวัล ขยายกันในราคาใบละ 50 บาท ซึ่งเรียกกันว่าบัตรธรรมดา และบัตรเหมาซึ่งขายในราคารอบละ 3,000 บาท ในขณะมีนักดนตรีประมาณ 15 คน (วงข้างนอก) นางรำทั้งหมด 18-20 คน เน้นนางรำวัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เข้าชม ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างต่อครั้งอยู่ที่ประมาณ 60,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทางที่ผู้ว่าจ้างได้หาไปทำการแสดง ส่วนเรื่องของเวลาทำการแสดงส่วนใหญ่แล้วผู้ว่าจ้างจะเป็นคนกำหนดเวลาให้ทำการแสดง เช่น กลางวันเริ่มทำการแสดงตั้งแต่เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป ช่วงเย็นเริ่มตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป หรือ ช่วงเวลากลางคืนเริ่มทำการแสดงตั้งแต่เวลา 20.30 น. เป็นต้นไป นางรำได้รับค่าตัวคนละ 500 บาทต่อคืน นักดนตรีได้รับค่าตัวคนละ 1,000 บาทต่อคืน

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการแสดงร่ายคณะสุวรรณค่านา ตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการแสดงร่ายคณะสุวรรณค่านา มีองค์ประกอบที่ใช้สำหรับทำการแสดง ประกอบด้วย 1) เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ประกอบด้วย เช่น กลองชุดไฟฟ้า แคน ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีบางส่วนให้นักดนตรีนำมาเอง เช่น กีตาร์ พิณอีสาน แหกโซโฟโน เบสไฟฟ้า เป็นต้น จังหวะดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง 2) รูปแบบการแต่งกายของนักแสดง เน้นสีสันที่ฉูดฉาดและสวยงาม ไม่สั้นและไม่ยาวมากเกินไปเพื่อดึงดูดความน่าสนใจของผู้ที่เข้ามาชม 3) วิธีการแสดง จะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ผู้แสดงออกมาเต้นไหว้ครู และช่วงที่ 2 ผู้แสดงเต้นร่ายย้อนยุคตามที่ผู้บริหารวงได้จัดเตรียมเพลงตามความเหมาะสมของงานนั้น ๆ 4) เพลงที่ใช้สำหรับการแสดง มักจะเลือกใช้ทั้งเพลงสากลและเพลงพื้นบ้านที่มีจังหวะสนุกสนานเหมาะสมกัน มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานรื่นเริงเป็นสำคัญ เช่น เพลงช่อมาลี เพลงยวนยาเหล เพลงหล่อจริงนงนารา เพลงตามองตา เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด ฯลฯ 5) เวทีที่ใช้สำหรับการแสดง ประกอบด้วยเวทีส่วนนักแสดงและส่วนของนักดนตรี 6) โอกาสที่ใช้ในการแสดง สามารถใช้ได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องร่ายย้อนยุคคณะสุวรรณค่านา อำเภอเชียงยืน ตำบลกู่ทอง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาการแสดงร่ายย้อนยุคคณะสุวรรณค่านา เป็นการศึกษาวัฒนธรรมศิลปะการแสดงในลักษณะการแสดงร่ายย้อนยุคที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม โดยมีเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางศิลปการแสดงใช้ทำการแสดงในรูปแบบของมหรสพต่าง ๆ ที่มีความสนุกสนาน การแสดงร่ายย้อนยุคคณะสุวรรณค่านานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร กลิ่นมัลย์ และกุสุมา เทพรักษ์ (2561) บทความวารสารเรื่องร่ายย้อนยุคของคณะชมพู่เมืองเพชร ซึ่งพบว่า 1) การแสดงร่ายย้อนยุคเป็นเครื่องมือในการสื่อสารต่อสังคมที่ดี มีการว่าจ้างการแสดงเพื่อการแก้บน ตามความเชื่อของตนในท้องถิ่น เมื่อสมความปรารถนาต่อสังคมที่ดีที่ได้บนบานไว้และใช้การแสดงมหรสพในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสนุกสนาน ทำให้ผู้คนได้พบปะสังสรรค์กัน การแสดงนั้นรวมถึงร่ายย้อนยุคด้วย 2) การศึกษาองค์ประกอบการแสดงร่ายย้อนยุคคณะชมพู่เมืองเพชร สามารถวิเคราะห์เอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงร่ายย้อนยุคตามทฤษฎีนาฏยลักษณ์ได้ในด้านเครื่องแต่งกายและเป็นสิ่งแรกที่ผู้ชมสัมผัสและดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ก่อนสิ่งอื่น

2. การศึกษาองค์ประกอบการแสดงร่ายคณะสุวรรณค่านา เป็นการบูรณาการศาสตร์หลายแขนงเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพด้านความงามตอบสนองทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ชม การร่ายรำของ ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านดนตรีและด้านทัศนศิลป์ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การแสดงนาฏศิลป์มีความสมบูรณ์ตามหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์และหลักการทางสุนทรียศาสตร์ซึ่ง สุทิน คลังแสง ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบการแสดง ไว้ว่า วิจัยสร้างสรรค์เป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างสรรค์งาน ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์โดยใช้องค์ประกอบการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย เป็น

หลักการออกแบบงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดหนึ่งขึ้นมา ผู้สร้างงานควรต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ เป็นอันดับแรก และในกระบวนการออกแบบก็ต้องสามารถอธิบายกระบวนการ ออกแบบได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในการสร้างสรค์นาฏศิลป์จึงจำเป็นต้องมีแนวคิดที่แปลกใหม่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำชี้แนะและแก้ไขปรับปรุงจาก ส.ส. ดร.สุทิน คลังแสง ผู้บริหารรางวัลคณะสรวรรค์บ้านนา ตลอดจนทั้งผู้ทรงคุณวุฒิคอยแนะนำและตรวจสอบ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ เอกสาร ตำรา ตลอดจน นักวิชาการที่ได้นำข้อมูลอันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำเสนอบทความเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ต่อผู้ที่ต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

รางวัลคณะสรวรรค์บ้านนา อำเภอเชียงยืน ตำบลภูทอง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการแสดงที่เป็นที่รู้จักและนิยมแพร่หลาย ทั่วไปในมหาสารคาม แต่ยังไม่มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านนี้ไว้อย่างเป็นระบบ หน่วยงานในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นรวมทั้ง สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมการแสดงด้านนี้ไว้ให้สูญหาย ตลอดจน เผยแพร่ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงการแสดงรางวัลย้อนยุคให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นอัตลักษณ์ของคณะรางวัลย้อนยุคในแต่ละท้องถิ่น เพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้ด้านนาฏยลักษณ์ของการแสดง

2.2 จากการศึกษาองค์ประกอบการแสดงรางวัลย้อนยุคคณะสรวรรค์บ้านนา ตำบลภูทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัด มหาสารคาม ควรต่อยอดโดยการศึกษาความสัมพันธ์ของกระบวนการทำรำกับท่วงท่าทำนองและจังหวะเพลงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ลาถูแบร์, ซีมง เดอ. (2510). *จดหมายเหตุลาถูแบร์ฉบับสมบูรณ์ราชอาณาจักรสยาม*. แปลจาก Du Royaume de Siam. แปลโดยสันต์ท.โกมลบุตร. พระนคร: ก้าวหน้า.
- สนอง คลังพระศรี. (2549). *ศิลปะการเป่าแคนมทศจรรย์แห่งเสียงของบรรพชนไทย*. (วิทยาลัยดุริยางคศิลป์). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2554). *นาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อักรพล สีหนาท. (2556). *การสร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน: พิณโป่งไฟฟ้า*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

บุคลากร

- ฉวีวรรณ คลังแสง (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิศา โพธิ์แสนสุข (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ ตำบลภูทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม .เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564
- สุทิน คลังแสง (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิศา โพธิ์แสนสุข (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ ตำบลภูทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม .เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564